

SANTA BÀRBARA

full parroquial

VILA FRANCA DE BONANY

DIP. LEG. 26 - 1980 NUM. 71 OCTUBRE 1986

LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ

Tal vegada el que més aviat va cridar l'atenció als lectors de la revista Santa Bàrbara fou la publicació en el número corresponent al passat mes de setembre, d'uns escrits exposant clarament els distants punts de vista de dos dels seus col.laboradors.

La direcció d'aquest petit, però eficaç, medi de comunicació independentment de les simpaties que puguin tenir per una o altra línia política donant mostres amb la seva actitud de l'esperit democràtic que regna a la revista no han tingut inconvenient en donar a conèixer les opinions de signe i color tan diametralment oposats dels dos articulistes.

Es conscient l'equip de redacció que en la democràcia la llibertat d'expressió ha deixat d'esser privilegi d'una petita minoria. D'acord amb el sentir d'un règim desenrotllat com el que ara vivim el dret de poder expressar amb tota llibertat el seu pensament està permès a tota la ciutadania.

Abans els fets eren contats per uns totsols i així donar a entendre que tenien tota la raó. Actualment les grans deses de la democràcia donen lloc a treure a rotlo moltes qüestions que en la roïndat de la dictadura estaven ofegades.

Conformes ara amb els principis propis de tot sistema de llibertat on hi tenen cabuda totes les ideologies i creences religioses, ningú amb suficient dosi de formació democràtica s'espelissarà les vestidures al llegir, a les pàgines de la revista, les opinions de dos aficionats a la política tan marcadament oposades unes de les altres.

Sortint al pas del rebumbori que referent a aquest tema està avui en el carrer, em permet modestament dir que duen les sabates girades de peu els qui pensen que aquestes declaracions van acompanyades de la més petita càrrega de malícia. Seriosament podria confirmar que estan fetes sense acalorament ni perdre per un moment la calma.

Els qui vàrem néixer a principis de la segona dècada del present segle ja duim suficients hores de vol per estar del tot convençuts que les discrepàncies polítiques, i no polítiques, han existit i existiran però allò que de cap manera

ha de perdurar són els personals enfrontaments. En atenció aquestes experiències, és intenció dels autors dels escrits en mantenir indefinidament bones

relacions. Encara que amb tota certesa sabem que existeix una gruixada bardissa entre els nostres criteris referent a una situació que ens afecta a tots, no obstant això és propòsit el no caure en la temptació de negar-nos en cap moment l'escomesa.

Encara que amb tota certesa sabem que existeix una gruixada bardissa entre els nostres criteris referent a una situació que ens afecta a tots, també sabem que ja no queda cap ressentiment i som tots, tant els perseguits com els perseguidors, que deploram profundament allò que va passar.

Bartomeu Estrany

PETIT RACÓ CERCANT...

O B R A : G R A F È M I A

A U T O R : M A R G A R I T A A R I T Z E T A

E D I T A : L A I A - E L N U S

És possible que aquesta civilització d'avui doni un pas endarrera?. Es pot donar el cas que la gent mori de ganes de llegir i escriure, per haver desaparegut els mitjans de comunicació impresos?. L'obreta que comentam descriu una d'aquestes possibles hipòtesis. En principi la gent no li donava massa importància, creient que amb els ordinadors-robots per millor entendre'ns-hi -viuria igual, però resulta que sense lletres aquests aparells tampoc funcionen, en fi, a un troç de món les coses han canviat.

Damunt aquest argument l'autora es ve recreant i donant a entendre que sense comunicació no es pot viure, fins a arribar a l'extrem que la gent arriba a la violència per tal de fer-se a les mans un troç de paper imprès.

Aquest tipus d'argument, actualment, es cultiva força a Catalunya, i no és d'estrenyar, ja que al Principat engasta perfectament a l'Europa en molts d'aspectes, i aquests supòsits preocupen a les capes socials més intel·lectualitzades, car el qui escriu ha sentit de boca d'un catedràtic de psiquiatria, que aquest món d'ara comunica a tota marxa a la seva destrucció. I tornar endarrera pot esser no sigui una mena de destrucció?.

L'autora en fa un art descrivint la situació. L'obra és curteta, 127 pàgines que es llegeixen ràpidament, en gust i ganes.

Gabriel Alzanillas

NOTÍCIES DE L'ESCOLA

NOTÍCIES DE L'ESCOLA

El passat dia 23 de setembre els representants de l'assosiació de pares d'alumnes convocaren una reunió a l'escola de E.G.B. on s'havien de tractar els següents punts:

- Estats de comptes i explicació del mateix.

- Motiu de baixa de la pedagoga i educadora física.

- Horari dels mestres (els mestres exposaven fer la jornada intensiva, de 8'30 a 1'30).

- Pregs i preguntes.

La reunió estava programada a les 9 del vespre i abans d'aquesta hora la sala ja estava plena de gom a gom. Havia cridat l'atenció dels pares el punt 3, el de l'horari dels mestres, ja que durant el dia s'havien fet bastants comentaris damunt el tema.

Es comença la reunió i la directora del col·legi agafa la paraula per explicar els motius de fer la jornada intensiva, motius que va parèixer no convençeren a la majoria dels pares. La representant dels clastre de professors digué que per fer l'horari intensiu havia de contar amb l'aprovació dels pares i, per aquest motiu, enviaria una nota als pares dels alumnes i aquests contestarien sí o no.

Sobre l'estat de comptes, després d'haver rebut la subvenció de l'Ajuntament (125.000 ptes), haver cobrat la quota de l'assosiació i haver pagat el deute que havia quedat a final del curs, es contava de moment amb unes 180.000 ptes que sols bastaven per pagar un monitor que ajudàs amb gimnàstica i esports als alumnes.

La baixa de la professora de gimnàstica i pedagoga era deguda a motius econòmics.

Al final de la reunió, el president Pep Mascaró exposa que es nombri un nou representant de l'assosiació, ja que hi havia una baixa. La dona del metge demanà si l'acceptaven i no hi va haver cap inconvenient. Enhorabona a sa nova representant.

Joan Bauzá

----- G L O S E S -----

*Hi ha dos escrits a sa Revista
que les haurem de titular "la Parrala",
perquè han disparat la bala
i tot es jovent se despista.*

*Uns diuen que hi va haver
persecucions religioses,
altres se pinten coses hermoses
i no hi ha manera d'entendre-se.*

*Uns diuen que assaltaven convents
i mataven els habitants,
els altres diuen amb espants
que no tocaven els monuments.*

*Un diu que són els rojos
s'altre que són els feixistes,
deixau aquestes coses tristes
i que per ells resin els monjos.*

*Els bons diuen que els dolents
les mataven en quatre trons,
els dolents diuen que els bons
les mataven amb torments.*

*Si d'aquesta manera ho diuen
qui dels dos diu sa veritat?
Els joves que hauran estudiat
mai sabran el que han pensat
els que ara ja no viuen.*

*Ses noves generacions,
llegint ses dues històries,
tendran dins les memòries
moltes i grosses confusions.*

*Amb aquesta contradicció
qui entén aquestes coses?
No creis que val més fer gloses
i demanar per tots perdó?*

*Ara ja no ho han de retreure
perquè tanmateix no s'entendran,
els qui ho saben diran
perquè a s'altre món són a jeure.*

*El que mos podrien fer un favor,
deixar ses coses tal com són,
perquè de totes ses bandes del món
sempre n'hi ha que volen sa raó.*

*Si ses ferides estan tancades
no remogueu el que fa tanta olor,
perquè si mos pega es tremolor
no arribarem a ses panades.*

*He sentit dir pes carrer
(i és una cosa trista)
hi ha un escrit a sa Revista
que diuen que no li fa gens bé.*

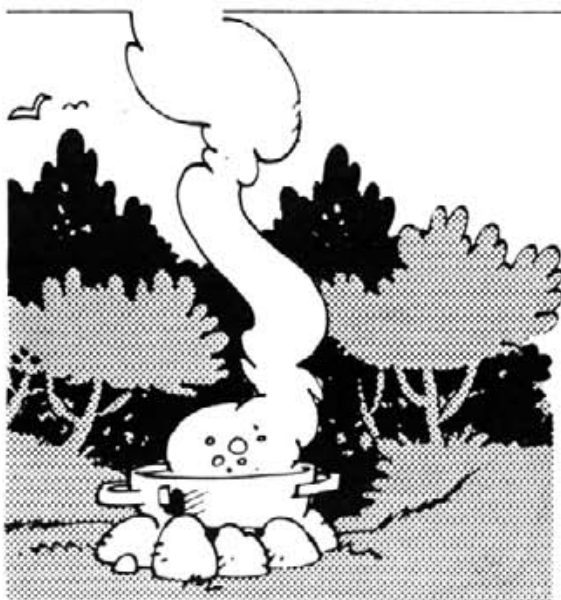
*Si vol tornar s'història enrera
n'hi haurà molts de desilusionats,
seran tan grossos es desbarats
com fer maniobres a Cabrera.*

*Ara vénen ses butifarres,
si Déu ho vol en menjaré,
del que estic endarrer:
per què crear ses paparres?*

*Posau-vos sa mà en es pit
i me donareu sa raó,
vos ho dic en tota intenció
que dels dos, sobre un escrit.*

*També diria moltes coses
d'aquell temps que jo vivia,
he estimat més, quan ho llegia,
escriure aquestes gloses.*

Jaume Nigorra

Al bosc, mirau prim amb el foc

Un pi d'un pam de soca ha hagut de menester vint anys per créixer. Tots voldriem que Mallorca fos plena d'arbres, però els pins que són els que més hi abunden són, justament, els més bons de cremar. Si sou dins un bosc, de pins o d'alzines, no encengueu mai foc, encara que vos penseu que el podreu controlar. Anau alerta amb el mistos i amb tot allò que pot provocar un incendi forestal. Pensau que el vent juga a favor del foc i canvia ràpidament i, recordau que un arbre que ha hagut de menester vint anys per créixer, per un segon d'inconsciència pot desaparèixer.

Amb el foc, hem de mirar prim.

Evitem els incendis forestals

CONSELL INSULAR
DE MALLORCA
SERPREISAL

Mallorca
cada dia més

II GINKAMA DEL PLA DE VILAFRANCA 1986

En vista de l'èxit obtingut l'any passat, s'ha pensat el "segon ginkama excursionista". Aquest estarà més enfocat a la cultura popular i coses del camp, entre altres coses d'excursionisme.

Organitza el Grup Excursionista de Vilaf Franca i Club d'Esplai.

Dies 25 i 26 d'octubre.

S'han d'apuntar a Joan Jaume, abans del dia 12 d'octubre (data límit).

Concentració a les 14'30 al Club d'Esplai (es donarà una detallada informació quant el maneig de la brúixola).

La partida serà a les 15 hores.

El recorregut es farà íntegrament pel terme de Vilaf Franca.

Els premis s'entregaran al darrer control.

Per al menjar: pa taleca.

Preu per persona: 250 ptes, que seran per a pagar les despeses.

Es faran dues categories: petits, de 12 a 15 anys i grans, de 16 en amunt.

A continuació detallam el REGLAMENT

1.- PARTICIPACIÓ: és oberta a tots els excursionistes.

2.- COMPOSICIÓ DELS EQUIPS: els equips participants seran de 2, 3 o 4 persones.

3.- MATERIAL ACONSELLABLE:

-Una brúixola per equip.

-Mapes de la zona facilitats gratuïtament per l'organització.

-Llapis i paper.

-Equip de Bivac.

4.- NORMES GENERALS:

-Cada equip ha d'anar agrupat durant tot el recorregut, sense que hi hagi més de 50 metres entre el primer i el darrer component de l'equip.

-Els equips han de realitzar la totalitat de l'itinerari amb tots els seus components.

-Respectar les normes essencials esportives, cíviques i de camaraderia.

-En cas de necessitat (pèrdua, accident, etc...) els equips hauran d'ajudar-se mútuament.

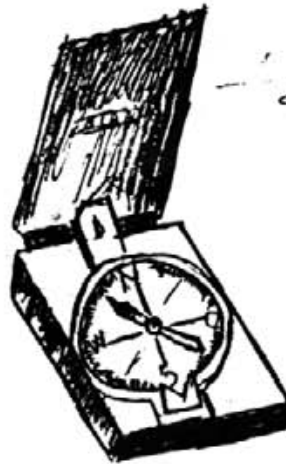
5. DESQUALIFICACIONS: Els equips quedaran fora de la ginkama pel fet de no complir qualsevol apartat d'aquest reglament.

6.- SISTEMA DE PUNTUACIÓ: la comissió organitzadora valorarà tant els resultats obtinguts a les diverses proves teòriques i pràctiques, com el temps emprat (que no serà determinant), així com el comportament cívic i esportiu.

7.- EL JURAT: estarà format per membres de la Comissió Organitzadora.

8.- IMPREVISTS: qualsevol variació o imprevist restarà a criteri de la Comissió Organitzadora.

Joan Jaume

CONVERSAM AMB...

Ja des de fa molts d'anys Vilafranca ha anat conreant, amb els seus habitants, una sèrie d'oficis que eren coneguts ja de temps molt enrera. Encara això, hi ha hagut uns treballs que han anat introduint-se en èpoques més tardanes a aquests anteriors. Aquest és el cas de l'ofici que exercí durant més de trenta anys En Salvador Bauzà Carí, conegut vulgarment amb el nom de "Salvador de sa llet"

Per tant, he cregut oportú fer una petita xerradeta amb ell per tal de conèixer un poc més d'aprof aquesta feina que solament té uns 45 anys de vida dins la nostra vila i la manera d'exercir-se fa 40 anys, amb totes les dificultats que aquella època, molt enfora en avanços tecnològics i comoditats de vida a la nostra actual, va oferir a Salvador.

M'ho trob assegut davant ca seva, esperant-me, sempre amb so gaiato en mà...

- L'amo En Salvador, abans de qualsevol cosa, em podríeu contar un poquet la vostra vida fins que fereu de lleter?

- Vaig néixer el 1901, tenguent 7 germans i una germana. En es deu anys ja estava llogat de porquer a bona casa: Ca'n Gallet (s'ermità Agustí era es seu cunyat), i a Son Pou Nou. Passats 4 anys em vaig tornar llogar, però aquesta vegada llaurent sa terra i guardant ovelles. Després sa feina va presentar-se a diferents llocs: a Sant Martí fent de mosso i menant un cavall, i a Sa Vinya Nova. Finalment vaig guardar una guarda de cabres per anar a parar, ja devers l'any 39, a lleter. Ai sí!, no pensava dir-te que l'any 24, com molts d'altres vilafranquers, vaig participar a sa guerra que hi hagué a Àfrica per civilitzar es moros.

- Em podríeu dir amb què consisteix l'ofici de lleter?

- Es lleter té sa feina d'anar a cercar llet per ses possessions. En aquell temps jo anava per Es Pagos, Sant Martí, Son Gall, Ca'n Mollet, Ca'n Vinyes, Ca'n Viló, a Ca'n Bum Bum, Boscana, Son Pou, Son Vaquer, Sa Franquesa, Albedellet, Alcudiarrom, Sa Punta, Son Comelles, i qualche altra possessió que ara no em ve a sa memòria.

- Aiximateix el vostre recorregut diari devia ser un poc grosset?

- Sí, i més en aquell temps que hi anava amb so carro i ségua. En s'hivern solia fer 20 km cada dia i en s'estiu 40. A més d'això, tenia un horari molt estricte: a les 4 de sa matinada ja havia pegat coça en es llençol perquè a les nou ja havia de tornar ser altra vegada en es poble.

- Idò anàveu a cercar llet cada dia?

- Sí, tant si feia neu com si plovia, tant si feia calor com fred. Moltes vegades, quan jo enganxava es carro per anar-me'n, feia aigua de canal, però l'enganxava i feia sa meva ruta de costum, de manera que es de sa fàbrica mai varen haver d'estar per jo. En s'hivern solia anar a cercar-ne un pic cada dia i en s'estiu dos (en s'estiu sa llet tornava dolenta).

- Fa un poquet m'heu dit que es de sa fàbrica mai havien d'estar per vós. Com és això?

- Sí, a més de vendre una petita quantitat de llet a Vilafranca, s'altra sobrant la se'n duia un camió de Manacor cap a Ciutat, en Es Coll de'n Rabassa, per condensar-la a una fàbrica: ILMA.

- Com veig, la quantitat de llet que recollíeu era grossa.

- Sí, a la primeria només recollíem uns 200 litres diaris, però després, amb la introducció d'altres vaques per les possessions, la producció arribava a ser de 1000 litres.

- Quin era el preu del litre de llet?

- Quan començàrem, compràvem es litre a 40 cèntims i el veníem a 60. Això cada dia ens donava unes ganàncies de 6 pessetes.

SALVADOR BAUZÀ

- Durant quin temps, més o manco, foreu lleter?

- Durant uns 35 anys (des 30 en es 65).

- Com a darrera pregunta, em podríeu contar alguna anècdota que vos hagi succeït mentre féreu aquest ofici?

- Només me'n record de tres.

Un diumenge dematí que va ploure molt, passava per devora es torrent una serai-gada de por que arribava fins a ses portes de Sa Farinera. Quan jo ja era devers es torrent, amb so carro i es cavall, me vaig topar amb tres missatges (eren es porquer, es pastor i s'eguer de Sant Martí) que volien anar a missa, però les condicions des temps els impedía passar a s'altra banda des torrent, per el que varen pujar dins es meu carro. Aqueix dia ha estat es més perillós de tots es que he viscut ja que vàrem estar a punt d'anegar-mos jo i sa gent que duia degut a sa gran quantitat d'aigua que passava pe's camí (encara que no sigui creguedor, s' aigua pegava per sa panxa de's cavall que jo menava). A més d'això, hi havia devers 500 vilafanquers que, plorant i assustats, mos contemplaven enmig d' aquella torren-tada d'aigua.

Un altre dia, per Sant Agustí, ben dematí, me vaig topar, devora sa boal de ses egües de Sant Martí, amb un home qui estava allargat enmig de's camí. Jo, està clar, vaig pensar que estava mort i vaig davallar de's carro per veure qui era. Quan ho vaig tocar va fer una mica de gemec i jo vaig dir: "pardal, és ben viu". Més tard vaig descobrir que era es bover de Son Gall qui estava més gat que una sopa.

Com a darrera anècdota, un dia que passava per devora es pinar ver vaig veure, a sa vorera de's camí i enredat de fred, el sen Francesc de Son Barce-ló. Si aquell dia no l' arrib a carregar dins es carro i ho duc a la vila, segur que s' hagués mort.

Gràcies per la vostra col.laboració i esper que pogueu disfrutar més anys de la salut que ara conservau i d'aquesta memòria prodigiosa que ens ha anat descobrint, poc a poc, la història d'aquest nou ofici que vós introduíreu i exercíreu durant molts d' anys en el nostre poble.

Andreu Bauzà Sastre

HISTORIA DE LA LITERATURA CATALANA (i III)

Per Pere Garí Ferriol

LA RENAIXENÇA (segle XIX)

La literatura catalana torna connectar amb la seva societat, recobra el suport institucional, comença a comptar amb gent de talent.

El començament ve donat per l'obra "Oda a la Pàtria", escrita per Carles B. Aribau. Aquest poeta treballava a un banc i van decidir els seus companys oferir un obsequi al seu director pel seu aniversari. Carles B. Aribau va escriure un poema en català ja que ell i el director ho eren. Després, que el va haver escrit, el va fer publicar i a partir d'aquí es torna a començar a escriure en aquesta llengua.

Es diu Renaixença perquè torna néixer el passat medieval esplendorós a l'elogi de la seva llengua i la seva cultura.

Cal destacar tres grans autors: Angel Guimerà (Teatre)- Terra Baixa i Mª Rosa. Narcís Oller (Novel·la). L'escanyapobres i Bilanui.

Jacint Verdaguer (poesia). La Atlàntida i Canigó.

Motius de la Renaixença:

Arriba la revolució industrial a Catalunya. Neix una casta social nova: La Burgesia, que no se sent identificada amb el poder polític.

El romanticisme, moviment cultural literari ajuda a la Renaixença a establir unes pautes noves, un retorn al passat històric.

Un valor per la literatura popular abans menyspreada.

Desperta els sentiments nacionalistes, d'independència dels pobles.

Instauració dels Jocs Florals (Premis pels millors poemes, novel·les i obres escrites. Tenien tres flors, corresponents al primer, segon, i tercer premi).

MODERNISME - XX

El modernisme és un moviment que amaga una actitud cultural, la voluntat d'esser moderns, propugna una tasca de modernització de la literatura catalana. Equiparar-la a les altres literatures europees. Incorporar als corrents intel·lectuals vigents.

Hi ha varies tendències, amb el teatre sorgeixen diferents maneres d'enfocar el modernisme:

Teatre simbolista-abunda el símbol, insistència d'un mateix tema.

Santiago Rossinyol.

Teatre modernista naturalista: escriuen sobre les passions socials, regeneracionista i anarquista.

Joan Cutxi Ferratès- "La dama enamorada", "La dama alegre".

Joan Torrandell- "Els encarrilats", "Els dos escrits", etc.

Poesia modernista.

Joan Maragall- Es la paraula viva, ha d'esser l'expressió clara dels sentiments.

Miquel Costa i Llobera, Joan Alcover, Miquel dels Sants Oliver, Salvador Gal·lès, Maria Antònia Salvà, Llorenç Riber, Antoni Maria Alcover.

CORRECCIÓ DE BARBARISMES

referents a:
EL CARRER

Barbarisme   Forma correcta

ACERA	voravia, vorera
ALCANTARILLA	claveguera
ALUMBRAT	enllumenat
BARRIO	barri
BASSURA	fems, brossa
BATXE	clot, sotrac
CAMION	camió
PARAFANGOS	parafang
RASCACIELOS	gratacel
SEMAFORO	semàfor
TRAFIC	trànsit
XOQUE	xoc, topada

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

de per l'Ajuntament

RELACIO DE PLENARIS DEMANATS PER L'OPOSICIO

Dia 3 d'octubre:

Proposta d'anul.lació de les Delegacions, formació de noves comissions.

Dia 6 d'octubre:

Valoració dels mètodes emprats en el concurs-oposició celebrat el passat 28 de juliol a les 13'15.

Dia 8 d'octubre:

Formació de la Comissió de Festes Sta Bàrbara 1986 a les 13 hores.

Dia 10 d'octubre:

Anul.lació de les despeses de Representació i dietes Corporació a les 13 hores.

Dia 13 d'octubre:

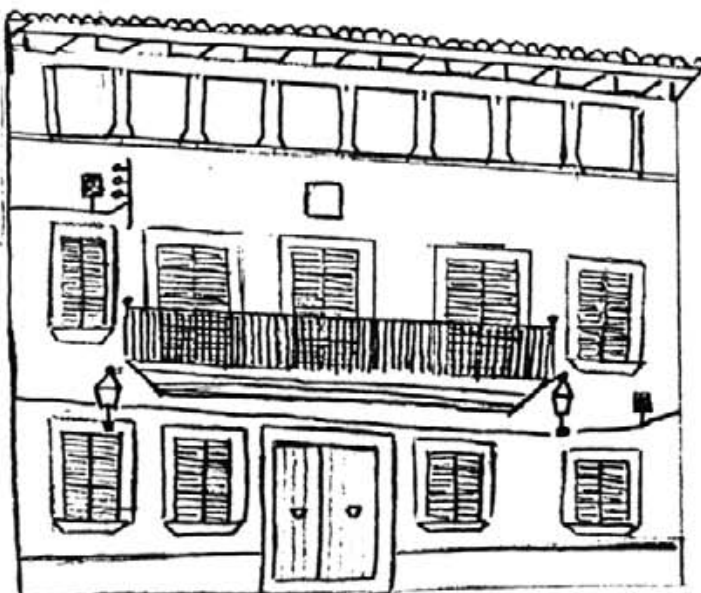
Aprovació d'uns suplements de crèdit mitjançant transparència a les 13'15 hores.

Dia 15 d'octubre:

Formació d'una Comissió Investigadora de les Obres del Pla d'Obres i Serveis 1985, obertura dels carrers segon projecte presentat per l'Enginyer Parietti.

Dia 10 de novembre (a les 13'15 hores):

Destitució de Bernat Garí Gayà del càrrec de Batle-President d'aquest Ajuntament, elecció de nou batle.

OPINIONS

Com podem veure els regidors de l'oposició pareix esser que s'ho han pres en serio. Hi ha un refrany que diu "Per demanar que no quedi", i això sembla esser la consigna dels representants del PSM, UM, i de Na Bàrbara Català.

Sens dubte el punt més important a tractar, en aquests plenaris, és la destitució d'En Bernat Garí del càrrec de Batle i l'elecció de nou batle, en la persona de Josep Sansó, del PSM.

Per a saber l'opinió dels dos caps, de l'ajuntament i de l'oposició, els hem fet, a ambdós per igual, la següent pregunta:

- QUI ET SEMBLA QUE S'ASSEURÀ A LA CADIRA DEL BATLE, EL PROPER DIA 11 DE NOVEMBRE ?.

a la que ens contestaren d'aquesta manera:

BERNAT: Això es veurà en el ple del dia 10, jo tinc uns informes, ells en tenen uns altres.

Els qui no estiguin conformes, tenen dret a recórrer als tribunals.

El que volen fer és llevar-me la confiança, crec que no me la poden llevar, per una senzilla raó: no me l'han donada mai. Si som el batle és perquè varem esser la llista més votada.

JOSEP: Baix el meu punt de vista crec més important, quin comportament tindrà el qui a la cadira seurà. Essent conscient que el poder corromp...¿Per quins objectius lluitarà?...o se seguirà distorsionant la lluita a altres interessos? Si som demòcrates o no, són els fets que ho descobreixen a les persones.

Fa uns mesos que es negaren a mostrar-me la llista dels aspirants

per fer el padró nou, pel que vaig haver de recórrer al batle el qual em recordà que si volia veure alguna cosa ho demanàs per escrit. Sortint del seu despatx, davant funcionaris, vaig dir: "Tot arribarà a caure pel seu pes".

Tant ha arribat a pesar el detonant de la sobrecàrrega dins el procediment municipal i que passant els dies la majoria de vilafranquers anam descobrint, a través dels mitjans de comunicació en les distintes opinions a quina sobrecàrrega i procediment em referesc, procediment que així com més prest s'aclaresqui, millor per a tots.

Antoni Amengual

CULTURA POPULAR

LA CISTERNA DE "LA SALA"

Fa molts d'anys que a La Sala, L'Ajuntament, hi ha una cisterna que dona bona aigua. Diuen que la millor d'Inca. La veritat és que cada posseïdor de cisterna diu que la seva és la més fina, la més fresca, la més diurètica i altres coses virtuts que van des de la curació de qualsevol enfermetat a tenir sempre alegria i coratge. El cas singular de nostra Ciutat és que, com he dit, fa anys, vivia a La Sala, un matrimoni. Eren els estadants. Persones, matrimoni qui es cuidava de la netedat i de la conservació de l'edifici. L'estadana era una figura entrenyable. Una figura bella i encantadora. Les darreres que recorden els més majors de nostra Inca, ens la descriuen com una madona arromangada, davantal posat o arromangat al braç esquerra. Una de les moltes funcions que tenien els estadants, que vivien a la part alta de la Sala, era cuidar de la cisterna que estava situada a la part de l'esquerra, entrant al vell edifici, i que estava forrada, com encara hi està d'una ceràmica blavosa mesclada amb blanc, fent uns dibuixets i unes senefes del millor art inquer en quan a terrisseria parlant.

L'aigua no era massa abundosa i la gent normal, la qui no tenia cisterna, havia d'anar als pous públics o a les cases de senyor, als Convents o a La Sala. Els Franciscans tenien una bona cisterna (el coll du data de 1.746) que alleugeria la fretura de tan bon líquid a tota aquella contrada conventual. El mateix passava amb la cisterna dels Dominicos i a la que hi havia a la claustra exterior de "Ses Monges Tancades", com també s'empraven les cisternes de les cases senyoriales, com són les de Ca'n Ripoll, Ca'n Siquier, Ca'n Amer, Ca'n Vich, etc. No podem oblidar els pous públics que en temps de molta d'aigua eren les fonts de la vila. El mal era quan a les escassetats i sequies la gent tenia poca aigua i havia de demanar ajuda als qui en tenien en deposit.

Tornant a la cisterna de La Sala, hem de dir que el poble la tenia com a seva i l'estadana, bona cara i més bon tracte, donava gerra a gerra, tan bon element necessari per la vida normal i quotidiana. Era una teringa de donetes qui anava cada dia a veure a l'estadana i demanar-li "per amor de Déu" una gerreta o gerricó d'aigua. Conten que de vegades, quan el nivell baixava, la madona mesurava ella mateixa i dava la quantitat necessària. Quan l'aigua era abundosa, s'entrava a La Sala i treien la que volien, tot pensant que tan sols hi acudia la gent de la barriada corresponent.

Era molt important la figura de l'estadana, puix dava un caire pagès, que aquí vol dir, agradable, a les oficines en general de l'Ajuntament. Ella arreglava les oficines, alleugeria els presos, quan aquests hi estaven tancats unes hores, posava domassos a les finestres i més avant a la balconada, d'una manera amorosida i plena de seguretat casolana. Ella, l'estadana, rebia quan arribava la festa del Corpus, la primera "figa flor" per posar al Nin Jesús que presidia l'Ajuntament. Si aquell any el Corpus venia prest i no hi havia figues flors n'hi posava una de fusta. L'estadana arribat l'estiu, arreglava els cossiols de La Sala, moltes alfabagueres i es cuidava de calcular l'aigua de la cisterna, no prohibint mai a ningú que s'endugués, en que fos tan sols per beure aquell dia, un gerriconet d'aigua.

Per tant la figura, agermanada amb la cisterna, de l'estadana, era important. I la seva importància radicava en que era ella la qui, amorosidament, repartia amb un bon posat de madona pagesa mallorquina, la bona càrrega del bon líquid. Conta la gent major aquells diàlegs que s'establien entre demenador i donadora:

-Bon dia, madona! I que puc omplir aquest gerriconet d'aigua? Ara he de fer unes sopes a N'Andreu i ...

-Agafa la que vulguis, dona! Agafa la que vulgui...Jo no surt perquè tenc altres feines...Tu carrega i ja tornaràs quan en vulguis...Enguany en tenim!

-Idò bé, ara l'ompliré i demà tornaré a cercar-ne una altra! Es que es meu homo,saps?

-Tots són iguals! Domés pensen amb so menjar...Però ja heu saps, en voler-ne,ja tornaràs.

-Idò gracies i ja donaràs memoris a n'En Bernat de part meva!

-Ja els hi donaré ja!Res, m'en vaig i tu carrega...

-Gracies, gracies i que Déu, qui tot, et pagui el favor!

-Per amor de Déu, veste'n i no me facis endoiar més...

La madoneta treia dos poalets d'aigua i partia de cap a ca seva a fer les sopes al seu marit i a la niaronada que tenia. L'aigua de La Sala, com la dels convents, era la millor dels convents, era la millor de Mallorca, i

diuen que de Fora Mallorca i tot. L'estadana continuava les seves feines i la cisterna cantava perquè la darrera madoneta havia deixat el poal mig ple i d'un foredineu, anava caient al fons de la cisterna un ratxet d'aquella riquesa, una riquesa que no es podia pagar amb doblers.

Avui a La Sala, en que estigui en obres, s'ha conservat la cisterna enrevoltada de ceramica de colors i amb una senefa bella. L'estadana no hi és. Tothom té aigua corrent, o al manco n'ha de tenir

Una recordança per aquell ritual que s'establia, mitjansant l'aigua, entre el qui té i el qui no té. Entre el qui demana i entre la qui dona. Bona harmonia i bella germandat a una Inca llunyana, perduda, aniquilada...Progrés!

GABRIEL PIERAS

EN RAMON DE SA PENYA (III)

UNA BREGA A CUBA

Llarg va esser el temps d'estar per Cuba lluitant contra els insurrectes, no essent estrany que durant els vuit anys d'estar per allà hi va haver temps per passar-n'hi de tota classe, fins i tot de tenir una brega amb un a punta de ganivet, instrument que En Ramon sempre duia a damunt, a dins la mànega del seu vestit i a qualsevol temps de l'any quan vivia per Mallorca. Arribà el dia assenyalat per tenir la lluita i l'altre va trobar que era massa violent que emprassin ganivet i, d'acord tots dos, varen resoldre de lluitar amb les seves forces físiques de cos a cos i deixà cada un el seu instrument a deu passes per si de cas un dels dos el volgués agafar, l'altre també d'agafar-lo tingués temps i lluitar amb ells. No hi va haver necessitat d'emprar-los, es posaren d'acord posant-se a una distància de vint metres i partiren a la lluita que els donaren la partida. En Ramon, damunt la marxa, quan trobà que

estava a la distància apropiada pegà llongo amb els peus per endavant i de cop i en punt va donar en els segins de l'altre amb tanta de força que va caure d'esquena tan llarg com era i tan mal ferit que quan l'aixecaren va esser mort. No li va valer de res a l'altre arrepentir-se de pegar-se amb ganivet. En Ramon, que era home bastant gran i de complexió magra, més que abans d'anar-se'n a Cuba i que ja ho va esser tota la seva vida suposant que tanta de fam patida durant tants d'anys fou el motiu per quedar pres d'aquesta magró tota la vida que Déu li donà, no hem d'oblidar que era un home molt hàbil i ràpid de moviments i de resultats molt greus si el que s'enfrontava a ell es decidia a dur a terme la lluita fins a la fi.

Joan Nicolau (Torretes).

NOTICIES FRESQUES

MOLTS D'ANYS a devers aquest temps sol fer qualche calabruixada, cap emperò, que jo tenguí record, no n'havia caiguda de tan grossa pel nostre ajuntament, qui més qui manco s'ha hagut de posar a cobro per por que no el ferí sa pedregada.

Es veu que el ventall polític que han format les forces de l'oposició, totes juntes, PSM, UM, i Bàrbara Català, quan es posa a venta, fa molt de vent. Ara veurem si aquest vent serà tant i tant fort que tenguí força suficient com a per aixecar en pes al batle de la seva cadira i asseure-hi el cap de l'oposició, En Pep Sansó.

-+--+--+--+

DIA 19 D'OCTUBRE es farà l'excursió mensual, aquesta vegada serà la "volta al Puig Roig, amb arribada a Cala Teix" (per als qui vulguin caminar més i remullar-se).

La sortida serà a les 8 hores, de la plaça de S'estany.

NOTA: Per al dia 18 a les 21 hores està prevista una reunió per programar les excursions de l'hivern que tindrà lloc a la sala del Grup Excursionista de Vilafranca.

Tots els interessats hi queden convidats.

-+--+--+--+

ELS INTERESSATS en treure el Graduat Escolar, per ECCA, ara ho poden fer a Vilafranca. La matrícula es va fer el dia 27 de setembre, però si a qualcú li interessa, i encara no s'ha matriculat, ho pot fer telefonant al nº 560144 o al 468168, i Na Maria Montserrat us atindrà.

-+--+--+--+

TOTS els dimarts hi haurà un dentista a la Unitat Sanitària, l'horari serà de les 10 a les 12 hores.

-+--+--+--+

El resultat de la votació que es va dur a terme entre tots els pares dels alumnes d'EGB per fer la jornada intensiva va ser "no".

A PARTIR del dia 8 de novembre, els dissabtes horabaixes es donaran classes de ballet clàssic i aeròbic. Els interessats es poden informar a la merceria Maria Mayol.

-+--+--+--+

EL MINISTERI d'Agricultura ha establert unes ajudes i subvencions per a la lluita contra la denominada "tristesa" del taronger i per a millorar les varietats. Aquestes ajudes, que s'han de sol·licitar abans del dia 15 d'octubre, van de l'1 al 40 per cent.

Les varietats preferents són Navelate València Late, Hernandina i Fortuna. En reposició de faltes es dona un 40% i en plantacions noves un 33%. La subvenció per altres varietats, com hem dit, va del 0 al 20 %.

-+--+--+--+

DURANT aquest mes d'octubre s'està fent el nou catastre del terme de Porreres. Els dilluns i dimarts de cada setmana hi haurà, a la casa de la vila de Porreres de les 9^h a les 13 h., un servei tècnic per resoldre les dificultats. Per arreglar-ho basta dur l'escriptura de propietat i el DNI.

-+--+--+--+

ELS DIFUNTS DE LA VILA

Na Catalina Morey Bauzà, morí dia 31 d'agost als 64 anys. Al cel sia.

En Joan Bover Bauzà, als 64 anys. El vegem en el cel.